

GLAS MALOG PUKA

≡ GLASILO ORGANIZOVANIH RADNIKA. ≡

Izlazi svakog petka. — Godišnja cijena za zemlju poštom Kr. 3, Van države Kr 4. — Pojedini broj 4 pare. — Pisma se šalju na urednika D. GLUMCA štamparskog radnika Šibenik. — Rukopisi se ne vraćaju, a neplaćena pisma ne primaju se.

Nakladnik, izdavalac i odgovorni urednik F. Pasinovich. — Splitska Društvena Tiskara.

Drugovi! Radnici! Spremajte se da dostojno proslavite dan PRVOG SVIBNJA.

Mi učinismo svoju.

Današnjem broju u povećanom formatu obradovat će se svaki naš drug i prijatelj, koji želi da se ljuta tiranija koja neograničeno vlada u najširim slojevima narodnim, suzbije i odstrani.

Početak našeg pothvata i pokretanja našeg radničkog lista bio je težak i naporan i samo požrtvovnosti naših drugova zahvaliti je, da se je list mogao održati.

Nu dok su pojedini drugovi žrtvovali, dok su od ustiju otkidali i svoj obol na oltar pravedne naše borbe za sveopću korist radnoga naroda doprinosili, dotle su mnogi i mnogi patriotskom naukom ostali uspavani i ravnodušni napram kukavnog svog položaja i svemu što se oko njih zbija.

Popovsko-patriotska nauka, da sve mora ostati kako stoji, jer da je tako bogom određeno, upilila se je u glavu mnogog bijednog roba i on pokorno snosi teški jaram, koji mu je posjedujuća klasa nametnula, te ga u njemu podržava.

Ali skrajnje tlačenje i izrabljivanje kapitalističko, otvara oči bijednom roblju i ono se sve više sblizuje i udružuje, da se uzmogne oduprijeti pohoti posjedujuće klase.

Potlačivanje, koje kapitalistička klasa nad radnim narodom nemilosrdno vrši, prisilila je i nas da osnujemo naš list, a uvidjavnost i svijest nalagala nam je da na taj oltar žrtvujemo sve, što smo u mogućnosti i koliko nam stanje omogućuje.

Rekosmo: Mi učinismo svoju!

Radit ćemo neumorno na tom, da našem potlačenom narodu pokažemo put, koji će ga dovesti do oslobodjenja i u tu svrhu proširismo naš list. Nu ni naši drugovi nesmiju ostati skrštenih ruku, već treba da dvostrukom snagom porade na tom, da se listu opstanak osigura i učvrsti, ako žele da sebi i svojim pokoljenjima, koje čeka današnja sudbina — život snosljivijim i lakšim učine.

Znamo da je svakom od nas teško i da naše prilike ne dozvoljavaju da za ikakovu stvar trošimo i svoj znoj dajemo. Nu cijena je listu tako mala, da je svaki drug pregoriti može i ne bi smjelo biti radnika, koji svoj radnički list ne bi držao i pretplatom pomogao. S tim u savezu nameće se dužnost svakom drugu, koji uvidja nepravedno današnje društveno uređenje, da se za list na svakom mjestu i u svakom času brine, i da sakuplja nove pretplatnike.

Svaki drug treba da svoj radnički list na svakom mjestu preporučuje i da od svakoga gostioničara i trgovca gdje radnici za-

laze zahtjeva, da se na naš list pretplati. Pri svakoj zgodi i prigodi treba da se drugovi sjete svoga lista i da za njegovo uzdržavanje sakupljaju priloge.

Troškovi su lista veliki a pretplata pak napram troškovima tako je malena, da je potrebno u svakoj prigodi sjetiti se lista, ako želimo opstanak njegov.

Mi smo uvjereni, da će svi naši drugovi shvatiti važnost ovu i nadamo se, da će naš list opstojati na žalost debele lijene gospode, a da zagovara i da se bori za potlačeni narod naš.

Bacite drugovi gospodske i popovske novine, koje vas drže u neznanju, ropstvu i pokornosti i koje nemaju ni jedne riječi, da se zauzmu za bijedni potišteni radni narod. Zadatak njihovih novina jedini je, da radni narod podržavaju u mraku i neznanju e da nas izrabljivači u pokornosti mogu držati i bezobzirno i nemilice nas i našu nejaku djecu izrabljivati.

Čovjek koji čita, koji pozna razloge svoga položaja, taj mora postati odlučni borac u radničkim redovima za slobodu i prava bespravnog naroda i taj će uvidjeti potrebu, da za uspjeh naše borbe doprinese i najveću žrtvu.

Iz ničega i bez sredstava započesmo teški naš rad. Do danas uzdržasmo naš u Dalmaciji jedini radnički list, povećasmo ga i apelujući na zauzimanje, pomoć i uvidjavnost naših drugova — mi učinismo svoju dužnost.

Na posao drugovi! Skupljajte nove pretplatnike! Samo na taj način opstojat će naš list!

Sve za interes!

Sa mnogih se strana predbacuje socijalnoj demokraciji, da ona samo ima pred očima materijalne interese i koristi. Popovi tom još pridodaju svoju začinu te glagoljaju, kako socijalnoj demokraciji nije stalo do drugog svijeta — za dušu. No bacimo li pogled na rad i borbu tih naših protivnika i bogatih pelivana, kao i crnih mantijaških gavana vidjet ćemo svo njihovo jadno koprcanje i mrtvačko trzanje.

Mislimo da je suvišno na ovom mjestu dokazivati o svagdanjem izrabljivanju radnog naroda po posjedujućoj klasi, jer oni to i sami znaju, a to se priznanje očituje i kroz stuppe njihovih novina. Ovdje ćemo — u koliko nam bude moguće — ostaviti radnike same po strani, te ćemo se baviti o drugom izrabljivanju, izrabljivanju srednjeg staleža po posjedujućoj brandži.

Kako se danas vidi buržoazija je položila sebi cijelo društvo. Ona izrabljuje za svoj interes i umnu i fizičnu snagu svakog pojedinca, ona izrabljuje i liječnika, učitelja, pravnika, popa, pjesnika i učenjaka. Sve je ona njih pretvorila u jednostavno svoje orudje, koje ima da služi njenim interesima i hirovima.

I iz srednjeg i iz višeg društva, pa i iz samih buržoaskih krugova ima pojedinaca, koji uvidjaju i priznavaju moć i silu buržoazije i njen izrabljivački cilj. Pa i između najjačeg stupa, koji buržoaziju svojim radom najviše potpomaže ima ljudi, koji je ostavljaju, ima popova (zadnji slučaj pop Murri u Italiji) koji s gnjušanjem ostavljaju buržoaziju i prezru njihovu zob, te pristupaju svijesnom proletarijatu, da se zajednički bore protiv tog prljavog „zakonitog“ ugnjetavanja narodnog.

Proletarijat kao stranka radnog naroda ne ima pred očima samo svojih ličnih pojedinačkih interesa, već su u njega interesi cijeloga društva pred očima i on se za cijelo društvo zauzima i borbu vodi. Kad naša stranka visoko drži onu: „ko radi imat će sve i neće oskudjevati“ t. j. da rad bude za svakoga obvezatan, tad se tu jasno veli da je svakom članu društva jednako i pravo. Je li tako danas to ćemo za ovaj put ostaviti, a jadne slike od golotinje, bosotinje i gladi, koje nam na svakom mjestu pred oči dolazi o tom nam jasno sama govori. Te slike porod je današnje vladajuće klase i ona će se moći odstraniti tek onda, kad se izrabljivanje čovjeka po čovjeku odstrani, kad se ukine privatno vlasništvo i proglasi vlasništvom cijeloga društva. A ovo mora doći.

Naša je borba sveta, jer ona za tim ide, da među ljudima zavлада bratstvo i jednakost, a da se ukinu sva zla, koja stvara današnja razredna država, gdje prvu i odlučujuću riječ vodi izrabljivačka posjedujuća klasa. Za to svakom onom, koji osjeća svoje čovječje dostojanstvo i koji se hoće da oslobodi veriga današnjeg nesnosljivog stanja za veliku većinu naroda, bio on u ma kom društvenom razredu: učenjak ili obični radnik, pop ili težak, dužnost je poraditi na tom, da dan oslobodjenja što prije dodje, da ga onaj koji ga je do sad u svoje svrhe izrabljivao, više ne može tlačiti i na njegovoj uzdi u ropskoj pokornosti držati i da više ne igra onako kako bogataši sviraju. Ova ideja svakim danom prodire i doći će vrijeme da ćemo složno stati na obranu svojih prava.

Kriza - Suša - Glad*).

Ekonomska kriza, koja u Americi vlada već pune dvije godine, nije mogla neopažena ni kod nas proći. Tragovi američke krize već su se u njezinom početku počeli kod nas osjećati; zapuštenoj Dalmaciji nije potreban kakav veliki udarac, a da osjeti njegove posljedice, jer potpuno zapuštena ona osjeća i najneznatniji potres. Poslovica kaže: Istrgni komarcu rebro, odoše i crijeva! Kad se zna, da je iz Dalmacije tako reći sve, što je mladje i za rad sposobnije pod silom bijede i nevolje otišlo u Ameriku, da zaradi koju krunu, da može potpomoći svoje na domu i da može podmiriti dugove, koji su mu na kuću i zemlju nametnuti, tad nam dolazi jasna slika pred oči, koja je uzrokovana ovom ekonomskom krizom. Bijedni čovjek otišao u Ameriku, jer ga je iz doma nevolja i potreba otjerala, da se baci među leteće mašine po američkim tvornicama, ne gledajući što ga svaki tren može gorostašni točak zahvatiti i na komadiće rastrgati. Ne gledajmo, dakle, što će mu život biti u opasnosti, već jedino da pomogne svom domu, otišao je od kuće, iz domovine, jer u domovini za njega kruha nema.

Prije krize zaradjivali su naši ljudi u prekomorskim krajevima, te su mogli nešto uštediti, da pošalju svojim kući. Razumije se, da im pokraj napornog i teškog rada nije bila lako, ali su se tješili s tim što će neko vrijeme robujući u Americi moći nešto zaraditi i uštediti, da kući mogu ponijeti. Mnogi naši ljudi slali su krvavo zaradjeni novac svojim starim roditeljima, ženi i djeci, te su s tim novcem mogli nabavljati potrebe svoje.

Ali sad, odkako vlada ekonomska kriza u Americi, koja je prouzrokovana voljom šačice bogatih američkih milijardera i današnjim društvenim uređenjem, nemilice stradaju naši iseljenici u prekomorskim krajevima. Bijeda i nevolja otjerala ih je od kuće i rastavila s njihovom rodbinom: ocem, ženom, bratom, sestrom i nejakom djecom, a sad ih u Americi svakim danom još veća bijeda i glad pati, budući ne mogu dobiti rada ni zarade, a s tim ni potrebne dnevne prehrane. Iz toga se vidi, da za radnika i težaka već nigdje ništa nema, vidi se, da ga jedno zlo prati u drugo. I sad pokraj najbolje volje za rad, ne može posla da dobije, je pod silom okolnosti prisiljen odreći se i svojih na domu budući ne samo da njima pomoći ne može, radi čega je stišao od kuće, već ne može ni sebe nahraniti, nego mora na ulici ili za gosposkim plotom od gladi skopavati.

Zaista bezobrazno i žalosno, ali istinito.

U Americi, gdje svega na pretek ima, gdje su bogataški dućani do vrhova krcani žitom, brašnom, odijelom i ostalim radniku potrebnim stvarima, koji je sâm sadnik svojom žuljevitom rukom učinio, taj isti radnik prisiljen je da od gladi skapava.

Ali kao što ni kod nas, tako ni u

*) Ovaj članak napisan je davno, ali tek ga danas donosimo. — Ur.

Americi ne nalazi se bogatstvo u rukama naroda, već su bogataši prigrabili sve u svoje ruke, te spremili u svoja velika skladišta. Njih ne tare briga što danas u Americi oko šest miliona ljudi, dnevno gladuju; oni su okrutnoga i tvrdoga srca, te ih nije briga što bijedna radnička i težačka djeca gladuju, jer ih otac, ne radeći, ne može kruhom ni purom nahraniti. — Skladišta bogatih američkih milijardera prepuna su i to je baš uzrok ovoj krizi i ekonomskom sastojku. Narod u Americi budući nema zarade ne može ni kod trgovaca stvari da kupuje i tako ona roba, koju ne mogu u drugim zemljama prodati, trune, na skladištu, dok narod gladuje.

I dok naši zemljaci pate u prekomorskim krajevima, dotle te patnje osjećaju i njihovi kod kuće, a to tim više što je ovogodišnja suša poharala sve usjeve, te je sav trud siromašnog težaka bio uzaludan.

U Dalmaciji nije neobična stvar, da suša mnogo štete nanese i baš s toga razloga prisiljen je narod seliti u prekomorske krajeve da potraži svoj opstanak ili kako se kaže truhom za kruhom. Ali suša, kakova je ove godine vladala, opustošila je sve, te se vide posljedice opće gladi i nevolje. Suša i nerodica a uz to američka kriza ove godine dovela je siromašni narod do zdvojnosti.

Oni, koji odoše u Ameriku ne rade i ne mogu ništa kući da pomognu; kod kuće sve suša opustošila.

A Dalmacija industrijalno potpuno zapuštena, nema nikakvih poduzeća, da bi se narodu moglo pružiti rada i zarade, da se ove zime prehraniti može.

Ono nekoliko tvornica i poduzeća, koja se po Dalmaciji nalaze nastojale iskoristiti nevolju narodu, te zaposlene radnike plaćaju ispod svake cijene, jer je tražnja rada velika, a tim sami radnici između sebe prave konkurenciju, samo da bi se uz mogli bar provom i purom prehraniti.

Da, poduzetnici neće se obazirati na nevolje u kući siromašnog čovjeka, na plač djece i naricanje bijedne žene, koja gleda, kako joj gladna djeca za komadićem kruha kao tići zijevaju, već poput onih američkih bogatih gavana nastoje, da povećaju na račun stomaka gladnog naroda, svoje kapitale.

Ali današnji društveni poredak osnovan je na temelju buržoaskog (bogataškog) društva, i to je svetinja koja je od onih koji u državi vedre i oblače — nametnutim zakonom zaštićena.

Da svetinja je današnje društvo za to, jer oni, kojima je dobro i koji zakone stvaraju imaju u rukama organizovanu silu, popunjenu iz redova radnog naroda — vojsku, te su pomoću te sile u stanju, da nametnu narodu ono, što je njihova volja, što je za njihovu korist.

Ova šalsa državnih upravnika i grovovnika moći će štititi svoje interese i narodu proti volje nametati razne terete sve dotle, dok se narod, t. t. bjednici i bespravnici ne udruže i udruženi ne stanu na put današnjem bezobraznom izrabljivanju.

Glad, bijeda i nevolja otvara radniku oči, da može uvidjeti današnju nepravdu i ropstvo u kom se nalazi.

Sva današnja nevolja širokih narodnih slojeva, i raskoš šačice bogataša uzrokovana je privatnom proizvodnjom i ona je sjeme, koje radja revolucionarne neprijatelje današnjeg razrednog društva. Sjeme ovo sve jače klija i već se danas vidi, da se je razvila u čvrsta stabla, te je pitanje vremena, kad će se ta stabla učvrstiti toliko da će se potpuno moći i sprčiti protiv svog neprijatelja.

Razne krize u današnjem društvu jasno nam govore, da je kapitalizam preživio svoj vijek. Oni trutovi koji slave današnji društveni poredak i svetinju privatnoga vlasništva nestoje, da na umjetne načine odlaže svoju propast. Ali radni narod, ti milijuni pčelica radnica ne mogu više trpiti, da se ovi trutovi s otegnutim stomacima na račun njegov i njegovog krvavog znoja, debljaju.

A i krajnje je vrijeme da narod radni svih zemalja uvidi lopovske, drske bogataške klase, koja se je našim radom obogatila, koja ždere naše krvave žuljeve i pije naš vrući znoj.

Nepobitna je činjenica, da današnje društvo kapitalističko preživljuje svoj vijek, a današnjim patnicima, radnom narodu zadatak je da bi što prije ovoj bandi opjevao mrtvačko opjelo, što će postići jedino složan i organizovan u svom Radničkom Društvu pod crvenom zastavom internacionalne socijalne demokracije.

Na odgovor „Puku“.

U 14. broju odgovaraju popovi Smoldakinoj „Slobodi“ zašto nijesu napadali na nas kao na Dr. Smoldaku radi one vijesti o popu Rilovu.

Sredstva, kojima se popovi služe jesu obična njihova trgovina sa svojim monopolisanim bogom i vjerom. Pozivati boga, vruga, sve anđele dobre i zle i za njihova ledja sakrivati jednu ogavnu crnu bandu to kod njih nije ništa novog.

Za našega urednika vele popi, da je prosti radnik, a to prema piščevoj tikvi znači neznalica. Nu gospodo oko „Puka“ mi se na takove djetinjaste prigovore ne ćemo osvrutati i reći ćemo vam samo, da nam je milija riječ iskrena nego jezuitska i puna gluposti — kao vaša. Jest naš je urednik radnik, ali vi ste nerednici i ljenčine.

Popi vele da naš list čita koji stotinjak radnika što drugim riječima znači, da ih nije briga za zabasale dušice, koje odoše u socijalizam i njihove organizacije, a ostaviše pope na cjedilu. U tom imaju pravo, ali to je vremenito. I francuski popi nekad su uživali, ali su se dezertanti njihove nauke počeli sve više i više množiti dok ih potpuno narod ostavio nije. Danas nas ima na stotine, do godine na hiljade. Danas popi debljaju stomake, ali vremenom će i sami u socijaliste, kad im kese isklopi.

Milo nam je da se popi oko „Puka“ na nas ne obaziru, te ćemo biti veseli da nas u našem radu zauvijek u miru ostave.

Nu zato ćemo mi na svakom mjestu raskrinkavati tu crnu svojtu i njihove nedjele iznositi na sunčano svjetlo, jer nema hiljade, koje bi nas potplatile da ih u miru ostavimo. O tom su se osvjedočili i prigodom neprilike popa Rilova, da socijaliste nisu ljudi za novac, jer sve što su za našu šutnju nudili — odbijeno je vedra čela.

Kažu popi, socijaliste imaju računa napadati svećenstvo jer oni su proti svake vjere i boga — Ne gospodo crna; socijaliste su proti trgovanja s vjerom i bogom, proti varanju. Socijaliste nemaju ništa proti hoćete li vi vjerovati u boga ili u vraga i u svu vojsku obadvojice. To upamtite.

Na uvaženje. (BOSNA)

Pošto radništvo parne pilane u Hadžiću stoji pred pokretom radi nepravdnih čina i šikanacija od strane firminih organa a ponajviše Marinka Savića i Tomia Dionizig stoga neka nitko onamo ne putuje niti nasjeda na tanak led primajući posao kod iste.

Sveukupno radništvo bojkotovalo je seglatera Tomia Dionizija jer on nastoji da sruši organizaciju i rovare protiv pojedinoga radnika i javno prezire organizaciju te kojekakove lažne izmišljotine na istu privezuje.

Neka ga prati radnički prezir.

Štrajkovi i bojkoti!

Buduć su radnici soboslikari (maleri), pekari i kelneri (kamerieri) Spljetu pred pokretom, javlja se drugovima da tamo posla ne primaju.

Krojački, kožarski i mlinarsko-pekarški radnici neka ne putuju u Sarajevo, jer se tamošnji drugovi nalaze pred pokretom.

U Sarajevu je bojkotirana krojačka radnja g. Celjaka još godine 1907. i bojkot još uvijek traje.

Vijesti.

Zajednička borba.

Poznato je, da su sva natezanja patriotskih stranaka u Hrvatskoj ostala uzaludna te su i sami uvidjeli, da je načelo socijalne demokracije jedino, koje bi moglo na korist cjelokupnog naroda biti. Toga radi složile su se sve opozicionalne stranke u Hrvatskoj u tačci, da je narodnoj slobodi i samodluci prvi i jedini temelj izvoštiti opće izborno pravo. Ovaj sporazum opozicionalnih stranaka odjeknuo je na sve strane te se je odrazio i u samoj Americi među našom braćom radnicima i ostalim opozicionalnim strankama.

U to ime obdržala se je međustranačka skupština na kojoj je bio radnički govornik brat našeg urednika, drug M. Glumac-Jurišić, te je on izabran i u odbor Narodne Obrane.

Ovo je plod radničke, socijalističke borbe a poslije toga dolaze Drinkovići, Prodanovci i Dubičići da stvaraju zajedničku akciju na „obranu“ narodnih prava, a po nagovoru Beča i Pešte. I to je očito, da su svoje predloge podnijeli za to, da ometu zajednički rad opozicionalnih stranaka u Hrvatskoj. Mi smo već jednom prilikom rekli, da ni svoje smeće pomeli nisu, a idu i nameću se drugom, da pomeću njegovo smeće. S tim otvaraju svoje karte i samo je potrebna velika metla, da ih u smeće može baciti. A to će im se i jednoga dana dogoditi. Tu odlučit će svijest narodna! A onda zbogom diko i Drinkovićevo politika.

Borba pekarskih radnika.

Već nekoliko dana stoje u borbi pekarski radnici u Spljetu za poboljšanje svoga stanja kako u pogledu radnog vremena tako i u pogledu plaćevnih uvjeta.

Majstori su poduzeli sve, da ih u borbi spriječe i nabavili su žene da u mjesto radnika rade. Štrajkujući su protiv toga kod vlasti prosvjedovali i žandarska patrola, koja je noću obišla sve pekare u Spljetu izpostavila je da je tužba štrajkujućih opravdana tim više, što su se kod vlasti već poslodavci s radnicima bili nagodili, nu kasnije zadatu riječ prekršili.

Izdajice svojih drugova — štrajkolomce iznijeti ćemo u javnost, da ih prati prezir svih drugih drugova.

Na ugled ostalima.

Ovih dana otputovao je iz Šibenika u Spljet Barižon Simeon, bojadisar i primio je posao u Spljetu u prkos objave u našem listu, da bojadiserski radnici ne putuju u Spljet, jer se tamošnji drugovi nalaze pred pokretom. Ne samo to, nego Barižon je primio posao na onom mjestu odakle je jedan drug, tajnik bojadiserske organizacije, radi društvenih stvari, otpušten.

Barižona su radi toga drugovi pozvali na odgovornost i upozorili ga na radničku solidarnost, te mu predočili kako mu ni drugovi u Sinju nijesu dali raditi, jer je prekoračio društvene dužnosti.

Upitan preko svega toga zašto svoj odlazak nije prijavio organizaciji u Šibeniku, denuncirao je druga Glumca, da on nije nikada u Šibeniku i da je uvijek po vijadjama — što mu drugovi spljetski dakako nijesu vjerovali — osobito nakon izvrtanja kad se je u Spljetu s drugom Glumcem suočio.

Sve to ponukalo je drugove bojadisare u Spljetu, da sa Barižonom obračunaju i uposljeni radnici izjavili su da će obustaviti posao, ako Barižon bude s njima radio. Samo uprava struke to je spriječila i upozorila Barižona na posljedice te mu izjavila, da će ga svi drugovi prezirati, ako ne uzdrži drugarsku solidarnost.

Barižon je izjavio na to, kad je vidio, da je u tijesnom i da mu u Spljetu nije Šibenik, jer su tamošnji drugovi u borbi oprobani, da će biti solidaran sa ostalima.

Na ovo bi se trebali i ostali drugovi ugledati i uviditi, da je potreba da se združe i organiziraju i da paze na solidarnost radničku, a da ne budu izdajice svoje i svojih drugova.

Drzovitost Milićeva.

Ovih dana došla dva čovjeka poslom k svom prijatelju na željezničku stanicu. Razgovarajući tako nadodje zapovjednik stanice Milić i upravi drzoviti upit na dotične: „kakova posla imate?“ „Razgovaramo s prijateljem“ — bio je odgovor. Milić: „ovdje nema razgovora nego samo službeno!“ Dobro! Kad je na stanici samo službeni razgovor, mi pitamo Milića kako on postupa sa strankama koje službeno, dakle poslom dodju? To u ostalom znaju same stranke i imaju sud o ponašanju onog uobraženog malog birokrate. Kako smo doznali bojimo se da Milić ne bi dugo svoju drskost na šibenskoj stanici provodio, kad bi mu trgovci izdali svjedočbu o ponašanju njegovu.

Milić globi osoblje.

Ko pozna ovog čovjeka — Milića — kapu željezničke stanice u Šibeniku, taj zna, da on ima visinu od kakvih pet pedalja. Nu njegova uobraženost misli, da je on ipak velik i da mora biti velik čovjek. Pred tih 5 pedalja visokim čovjekom mora službeno osoblje stajati „abtaht“ i nije li tako — eto globo podčinjenom osoblju. Tako smo dočuli, da je ovih dana radi toga globio jednog druga sa I. K. Mislimo, da bi centrala željezničarskih radnika u Trstu mogla stati na put ovoj drskosti jednog pretpostavljenog glavana te je pozivamo da to i učini. Ujedno upozoravamo odlučujuće faktore, da ovom gospodinu privežu brnjicu, ako žele mira i ako su im opći interesi pred očima.

Milić pretresa tudje džepove.

Radi nedostojnosti i ponašanja Milićeva, te radi toga što je nepravedno nekoj stranci naplatio prebiveno u poslu neko drugo za spuštanje bačava iz vagona, poslao nam je jedan drug že-

ljezničar po jednom radniku napisanu vijest. Radnik je nosio cedulju u ruci i na putu opazi Milića, te cedulje spravi u džep. Nu Milić je to opazio i izvadi iz džepa radnikova tu cedulju. Pročitao ju je i napao dotičnog, koji ju je pisao, a u večer potrčao na Perković, da se s tamošnjim staničkim zapovjednikom sporazumi, kako bi se organizovanim radnicima — tim Miliću mrskim socijalistima stalo na put. Nu slabu je utjehu dobio! Kako smo dočuli odgovoreno mu je: „Što ćemo, tom se ne može stati na put; željezničarska organizacija je jaka i ne može se ništa učiniti proti nje“. Milić kao oparen povratio se u Šibenik.

Milić pravi neprilike.

Svima radnicima, koji su organizovani, na svakom mjestu pravi Milić neprilike i prema njima goji mržnju. Tako se ovih dana razbolio jedan drug i čim je iz posla došao kući, legao je u krevet. Milić naredi, da isti taj ima putovati na željeznici. Bolesni radnik rekao je dotičnom, koji ga je pozvao, da mu je nemoguće, jer je bolestan. Bolest je ustanovio i liječnik. Nu Milić je rekao bolesnom radniku, da će on stradati, jer da na poziv nije htio doći. Pa da je i umro — kako misli ta četverouglasta Milićeva glava — morao bi doći, kad ga on zove.

Ovo sve treba da željezničarska organizacija pred očima ima i da poduzme korake, da se taj postupak spriječi. Za to i upozorujemo druga Kopača kao tajnika željezničarskih radnika, da ovu stvar uzme preda se.

Radnicima pak velimo neka budu složni, da bi prema potrebi mogli zaštititi svoja čovječanska prava.

Blagoslov jaja i — pas.

Sigurno se pop šibenske Gospe vanka grada nije nadao, da ga prilikom blagoslova uskrsnjih jaja gleda koja za basala ovčica. Pa i mi ne znamo je li koja bila. Ali nam je zato ipak došao haber (glas) da je uz jaja na oltaru bilo i popovo pseto. Pop je čitao blagoslovnu molitvu — jajima, a u to pseto htjede s oltara skočiti. Pop prekine molitvu i ustavi pseto s povikom „pst“. Eto, vidite, kršćanske dušice, da je popu preče pseto nego molitva i blagoslov. Pseto popa ne plaća nego vi i razmišljajte o tom. Nadamo se „ispravku“, kao i od popa Karadjole.

„Slobodna Riječ“ — dnevnik.

Naši drugovi u Zagrebu odlučili su se da od 1. maja pokrenu „Slobodnu Riječ“ kao dnevnik. Ovo je snažni korak hrvatskog radništva naprijed i taj će pravednoj radničkoj borbi u Hrvatskoj mnogo doprinijeti. Mi drugarsku „Sl. Riječ“ preporučujemo svima našim drugovima, da ovog radničkog borca potpomognu svojom pretplatom.

Al „Risorgimento“. Nell' ultimo numero di questo giornale si inveisce contro la Tipografia Sociale Spalatina e dice, che commette un delitto di lesa nazionalità stampando il nostro giornaleto, il quale con la propaganda socialista attrasse gli operai più intelligenti al nostro partito. — Ciò vale a dire, che quelli rimasti ancora nelle file nazionaliste e nelle società monturate sono tanti zucconi, eh?! Che cosa c'entra la questione politica con la tipografia che, a ragion di logica, fa il proprio interesse — non sappiamo; quindi è assurda ogni discussione in merito. Piuttosto osservate le vostre società che non mancano mai a fare sbandieramenti per genetliaci imperiali, per settimane sante ed altro; osservate la vostra Banda cittadina che ora partecipa alle processioni, voi liberaloni mazziniani che il solo pericolo lo vedete in questo piccolo foglio di carta!

Perché noi pubblichiamo questo giornaleto solamente in lingua croata, lo abbiamo detto col primo numero del vecchio „Štrajkaš“ e ripeterlo non vogliamo. Eppoi a chi?

Malo čovječnosti.

Učitelj Bradić u Spljetu ima običaj da sa zausnicama djecu kszni. No poručujem mu da se to u prvom redu ne slaže sa zakonom, a drugo

mi roditelji ne šaljeemo djecu u školu zato, da ih koj nervozni učitelj vandalizira šakama, već da nešto pristojna nauče i vide. Zahtjeva se malo više čovječnosti, ako li toga biti neće, prisiljen ću biti druga sredstva upotrebiti na obranu svojeg djeteta. Roditelj.

Pobožni Spljet

ima do 40 crkava — i to još nije dosta. Neki cukun u svom otvorenom pismu traži, da se još jedna katedrala gradi, koja bi nadmašila sve dosadanje, a gradnja bi koštala oko 900.000 K. Za ovaj ogromni novac, koliko bi se moglo kruha kupiti, koliko škola podignuti, koliko suza otrti bijednom i zapuštenom dalmatinskom narodu. A čemu crkva, kad nemamo ni bolnice, škole i pristojnih stanova. Evo narode, progledaj pa ćeš viditi da tebi crkva ne služi u ničemu, jer ako hoćeš, možeš se i kod kuće moliti, ali ta crkva, ta katedrala služila bi ono nekolicini narodnih trutova, nekolicini parasita i danguba, da se mogu tim udobnije ljenčariti.

Sad promislite što je kad svaka, od tih 40 crkava četiri, pet i više puta danom i noću zazvoni! Kakvi je to slatki koncerat! A onim jadnicima, koje su popovi doveli do umne i materijalne mizerije, ne daju im ni da u miru umiru na svojoj gnjiljoj slami po kućercima i konobama, gdje nema ni zraka ni svjetla, a gorčine i boli koliko hoćeš...

A bolnica u Spljetu...?

Ovih dana slavio se i u zvijezde kovao sanatorij Dr. Račića, da je uzoran, da se sve više moderno usavršava... i tako dalje...

No o bolnici nije ni pisnuo. Nikome ni na kraj pameti! A ima tomu već 15 godina da se čuti neophodna potreba jedne moderne i prostrane bolnice. No, rek bi, gospodi se ne žuri...

Ne čudimo se, što gospoda ne diže svoj glas za bolnicu. Ona bolnicu ne treba; ona ima fine i udobne sanatorije i liječilišta, gdje zbilja plaća 5—20 forinta dnevno — ali izliječe pa bilo i bogzna kako bolesni i shrvani od orgija. Ali raja, ali proletarijat mora jednoć da dignu svoj silni glas za svoje sveto pravo... ako ne će da umre i istegne papke na putu, za plotom kao pseto.

Drugdje radnički slojevi znadu praviti i krvave revolucije za svoja elementarna prava: a kod nas — tvrdi san.

Crni i besramni libelizam.

Crne i gnjusne fukare oko „Dana“ — pardon! — oko „Noći“ i „Pauka“ pišu uprav razbojnički: ta baš po pravoj klerikalnoj metodi. Služe se štampom — kao što se delinkvent služi nožem — e da „kršćanski“ i „evangeoski“ umore onog, koji im stane na petu.

Ne samo to, pišu uprav bljutavo i fakinski; a kad mi opišemo nemoral i svinjarije popova krste nas — — brlogom!

Sad opet denuncira i alarmira vlast radi „Asina“, kojeg mi u opće još ni ne vidismo.

Oh, kad bi oni bili gospodari svijeta! Eh, kad bi se opet ponovilo ono „kršćansko“ i sretno vrijeme Svete Inkvizicije... kako bi škripala vješala, kako bi djelovale torture, kako bi se sve preporadjalo u Kristu!

Ali nek znadu te blatne i gnjile duše, da bi im jednom mogla ipak prisjest njihovo blato — pera i revolver — štampa.

Kršćanski odgoj.

U Spljetu (u bivšim prostorijama „Zvonimira“) obstoji neko „Kršćansko“ društvo, koje je osnovano od nekog kanonika a uzdržavano po popovima i santicama, a članovi su mu nekolicina pisara sa suda i gimnazijalaca, koji umjesto da idu u školu kamo ih roditelji šalju da uče, oni se skrivaju dovuku u prostorije tog društva te gubiju čitave dane u igri na biljaru. Ta mularija nemože imat pristupa u kafanu, jer bi svaki pošten čovjek ih susprečio, ali popovi ne mare zato; samo da imaju članove u svom društvu, pa bilo to i na štetu mladeži. Roditelji na oprez.

Monturirane krabulje.

Čujemo sa raznih strana, da sva monturirana šovinistička slabo stoje. Morali se skupiti u jedno — jer inače kukavna čorba. To je dokaz, da je Spljetski proletarijat dobrim djelom napokon progledao i uvidio ubitačnu funkciju tih montura. Uvidio da ta društva zlorabljuju radničko neznanje i besvijest te ga zaslijepljuju i zaludjivaju šarama arlekinskih montura.

Spljetski je proletarijat za vijek zapustio „neka“ poduzeća za maškarade i pajacade, koje su ga oživinčivale i moralno ubijale; Spljetski je proletarijat ostavio „neke“ patriotske stranke, gdje vedre i oblače naši gulikože.

Svaka ptica svom jatuu!

I sad se gospoda ljute što nema više „onog“ oduševljenja za monture, što su ih radnici listom zapustili i što više ne vjeruju u patriotske fraze.

Revizija organizirane vojske.

Dobrovoljnih doprinositelja za „Radnički Dom“ ima preko 240. Napred! — Bojadisarski radnici, poslije toliko godina životarenja, dodjoše do solidarnosti i do jake i čvrste organizacije — Željezničari drže se čvrsto, jer je uprava zauzorna i dobra — Organizacija zidarskih radnika jača i poprima krvi i života. — Konoparska se organizacija kristalizira sve više i više. — Pjevački zbor lijepo napreduje: sprema se i vježba se za program kojeg će izvesti kod grandiozne proslave Prvog svibnja — Klub mladih Socijalista započeti će akciju oko agitacije za generalni štrajk Prvog svibnja.

Iskre.

Opet fratar osuđen.

Fratar Tadija Meneghi 28 god. star osuđen je, jer je u ispovjedaonici zavodio djake na bludnost. Prišio mu je sud u Rovinju kolajnu od jedne godine i osam mjeseci zatvora pooštrena postom svaki drugi mjesec. Popovi će reći, da je to šugava ovca među nasljednicima Kristovim i da je takovih malo, dok se ali o popovskim svinjarijama svaki dan po novinama čita.

Popovi ubojice.

Grob Isusov u Jeruzalemu bogato je vrelo prihoda za tamošnje popove. I to ne samo katoličke, već i za pravoslavne, armenske protetantske i t. d., jednom riječju za sve „kršćanske“ popove. Već više puta dogodilo se, da su se ova „braća u Kristu“ potukla do krvi. A to sve radi toga, što se ne mogu nagoditi o ponose. Tamo se rimski, grčki i armenski kler učvrstio, a različiti patri i fratri dijelili su do sada, i ako ne bratinski, dohodak i svetinje. No sad se javlja, da su se arapski kršćani tako umnožili, da su osjetili potrebu, da i oni osnuju svoj vlastiti kler. Oni po svojem propisu hoće da postanu sveti i da napojnice za nožne tragove Krista zadrže u svojem žepu. Proti ovom posljednjem su se pobunili ostali klerići, te se obratiše na oblasti i na samu tursku vladu u Carigradu.

Odanle su im poslali istražno povjerenstvo, koje im je izjavilo, da je želja arapskih kršćana po zakonu ispunjiva. Na ovu su izjavu armenski klerići pobjesnili, pa su posve zaboravili na kršćansku snošljivost. Oni pograbe za oružje da odvrte pogibelj, koja prijete četvrtom dijelu svetoga bakšiša. Priredili su i krvave demonstracije. Grčki božji sluge, svećenici nose revolvere, a u ožujku o. god. su na ulici ubili četiri arapska kršćana. Na to navale Arapi na grčke crkve i samostane. Grčki biskup i rizničar samostana sv. Nikole padoše ustrijeljeni pred vratima. Ulice su pune bijesne mase, koja je oružana revolverima. Guvernerova je palača opsjednuta bijesnim demoustrantima. Turska je vlada bila prisiljena, da zabrani javne mise u crkvi uskrsnuća, da zapriječi krvoproliće na svetim mjestima. Ovako se božji sluga radi novca međusobno tuku i ubijaju, i to na grobu onoga, koji je bičem istjerao kramare iz hrama. Za ljubav novca postaju popovi — ubojicama, sve na veću slavu božju!

Velika krojačka radionica Save Miloševića Sinovi

Banjaluka (Bosna)

potrebuje za svoj posao nekoliko
vještih

krojačkih radnika.

Namještenje stalno. Ponude neka
se šalju na Save Miloševića Sinovi,
Banjaluka (Bosna).

POSTOLAR

A. Novaković

SPLIT, na obali

preporučuje se štov. gradjanstvu

Radnja solidna. — Cijene jeftine.

V. Prkušić i drug

Tapetarska radiona

Preporučuje se drugovima
za izradbu tapetarskih radnja.
Cijene umjerene.

SPLIT, Plokata sv. Duje

DUJAM RADOVNIKOVIĆ, postolar

Split, preko puta Poglavarstva

preporučuje se štov. radničtvu.

Posluga brza i solidna.

Natale Cuparich, brijač

SPLIT - ULICA RAJA

Drugovi! Svoj k svomu!

Dice Milišić, postolar
u Splitu

U „Radničkom Domu“, preporuča se
drugovima da se kod njega služe.